

téséről ugyanabban az évben azért, mert egy jótékonycélú, de nyilvános műkedvelő színí előadásán szerepelt, a tankönyvek ügyéről 1862-ben, Horváth Mihály magyar történeti tankönyvének az iskolákból való kitiltásáról 1863-ban; a tanulók vallási és erkölcsi kötelességeiről 1864-ben, Vaszary Kolos folyamodványáról egyetemi tanárságért 1865-ben, a budai gimnázium felsőbb osztályai-ban tárgyalt magyar olvasmányokról 1865-ben, a jegyzetkészítés elleni rendeletről 1865-ben (már akkor is!), az 1867-i állami tanári esküről stb. Az érdekes adalékokat a XIX. századi magyar tanügy történetírója hasznosan fogja értékesíthetni.

Nem érdektelen fejezet végül a vegyes közlések során az, mely az iskolának éppen Pintér Jenő kezdeményezésére, a Magyar Tudományos Akadémia nyelvőrző munkájának támogatására megindult hasonló célú munkájáról és a hivatalos nyelv magyarságáról. szól s gyakorlati módon látva hozzá a kérdés megoldásához, a hivatalos stílus magyartalanságát jegyzékbe foglalva közli a megfelelő helyesbítésekkel együtt.

Előolvasás után azzal a benyomással, sőt megállapítással tesszük le az évkönyv legújabb kötetét, hogy tudós szerkesztőjének mindig, minden formában, hivatalos megnyilatkozásaiban is van új, okos, tanulságos és hasznos mondanivalója a magyar pedagógiai élet munkásai számára, amiért méltán köszönet illeti meg. gy. d.

Vitéz Nagy Iván: Japán közoktatásügye. Budapest, 1937. Egyetemi Nyomda. 4-r., 52 lap. (Távol Kelet Könyvei 2.)

Ma, amikor az egész világ tekintete Távol Keletre irányul, felette időszerű ez a tanulmány, amely ügyes képekkel díszített bővített kiadása annak a felolvasásnak, amelyet a szerző Társaságunkban tartott. Az eredeti források felhasználásával készült dolgozat a japán közoktatásügynek bezárólag 1933-ig terjedő állapotáról és az utolsó 60 évben elért hatalmas fellendüléséről hiteles áttekintést ad, a következő rendszeres egymásutánban. A bevezetés történeti visszapillantás keretében ismerteti „a nemzet iratlan kódexét és ideálját”, a *busidot*, amely a tudomány mellett a jellemképzésre és a testi nevelésre veti a fősúlyt. Az 1871-ben alakult közoktatásügyi minisztérium szervezetét egy vázlatrajz szemlélteti, amelyből egy külön és különös főcsoport ragadja meg figyelmünket. Ez a kormány által alapított „Nemzeti kultúra kutató intézete” című intézménnyel együttműködve, valamennyi iskolában vizsgálat tárgyává teszi a tanítók és tanulók nemzeti irányú felfogását, világnézeti színezetét és törekvéseit s elsősorban küzd a bolsevizmus eszméjének propagandisztikus terjesztése ellen, amely a húszas években az ifjúság soraiban meglehetősen sikereket ért el. A következő fejezetek bő statisztikai adatok kíséretében ismertetik az elemi, a középfokú és a felsőoktatást a megfelelő órarendekkel és hivatalos rendeletekkel. Az egész oktatásügy szervezetének felépítését a 18—19. lapon közölt vázlatrajz szemlélteti. A testi nevelésről szóló rövid beszámoló szinte csodálatraméltó intézkedésekkel ismerteti meg a testi kultúrának lehető mélyítése érdekében. Az egész tanulmány bővelkedik az érdekes és értékes adatokban és

lépten-nyomon rámutat arra, hogy Japán mit és mennyit vett át az európai és amerikai oktatási és nevelési rendszerekből, hogy a saját különleges szokásához és szükségleteihez — itt elsősorban a fajban rejlő ősi versenyzési szellemre és tudományszomjra kell utalni — alkalmazva és alakítva, a nemzet ifjúságának legmegfelelőbb formában való kiképzését biztosítsa. A szerzőnek japánbarát állásfoglalása főleg a következő két megállapításban jut kifejezésre: „Rövid hatvanegynéhány év alatt a közoktatásügy is olyan eredményeket ért el, amelyekkel Japán egy csapásra nemcsak utólérte, hanem szinte *kivétel nélkül messze meghaladta az összes európai államokat*“ (11. l.). „Meg vagyunk győződve, hogy e célkitűzéseket sikerül is rövidesen elérniök és a japáni iskolamesterek keze alól kikerülő új generációk nagy meglepetésekkel fognak még szolgálni a vénülő Európának“ (43. l.).

A derék füzetet egy előkelő japán adományából a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter adta ki és ajándékozta. A terjedelmes angol kivonat: *Summary in English* (44—51. l.) igen helyesen a külföld számára is hozzáférhetővé teszi e tanulmányt, amelyet a nemzetközi tanügyi irodalom értékes gyarapodásának minősíthetünk.

lf.

Kemény Ferenc: Fröbel Frigyes önvallomásai. Budapest, 1936. A Kisdid-nevelés kiadása. N. 8-r., 28 lap.

Salzmann így kezdi önéletrajzát: „Életem történetét nem írhatja meg más, mert senki se ismert engem, csak én.“ Legalább is nem úgy, tehetjük hozzá, mint ő saját magát, és mindannyian önmagunkat.

Ha az átlagemberek egyéniségrajza is csak önismereti alapon lehet igazán hű, mennyivel inkább áll ez azokra a kiválóságokra, akiknek életpályája magányos út, akik egyedül törnek előre, fölfelé, mert csak így érhetnek célt, csak ezzel teljesíthetik hivatásukat. A nagy emberek tehát egyéni életüknek éppen legjellemzőbb vonatkozásaiban társtalanok. Sokan közülök a négyfalközi erények, a legmagasabbrendű életszolgálat tanútlan hősei. Önkéntes önfeltárlásuk nélkül nem is nyerhetnénk sohasem bepillantást az egyéni fölemelkedés, emberi fölmagasztosulás lelki mélységeibe. Szerencse tehát, hogy — amint szerzőnk is vallja — az egyéni kiválósággal rendszerint együttjár az önfeltárlás erkölcsi kötelességnek érzett belső szüksége. Ennek a karakterológiai ténynek köszönhetjük ezt a munkát is.¹ Nagyszerű értékeit teszi nálunk közkinccsé a címben jelzett tanulmány.

Negyvenkilenc éves korában és amikor hazájától távol, a svájci Wartenseeben tartózkodott, érzett Fröbel belső kényszert erre az önfeltárlásra. Meg is írta szíve-lelke történetét a keilhau-i női kör számára, amelyet az ő felesége tartott össze. Önvallomásait 1831 nyárutóján vetette papírra, mégpedig oly könnyörtelen őszinteséggel, hogy ebben szerzőnk méltán a lelkigyakorlatok egyik

¹ Teljes címe: *Friedrich Fröbel, Brief an die Frauen in Keilhau. Im Auftrage der Gesellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte. Herausgegeben von Bruno Gumlich. Verlag Hermann Böhlau Nachfolger. Weimar, 1936. XIII + 162 l.*